

Workshop

Op 17 oktober 2019 vond op de community dag van het Gegevensknooppunt Groningen (GKG) een workshop plaats over de kansen van het GKG en de Regionale Energiestrategie (RES).

In de workshop werd eerst uitgelegd wat de opgaven, doelen en dataproblemen zijn van de Regionale Energiestrategie. Hierna werden de verschillende informatieproducten die in het GKG-webomgeving zijn te vinden gepresenteerd, waarna er een vergelijking kon worden gemaakt tussen het GKG en de RES. Door deze presentaties werd het duidelijk dat er veel kansen zijn waarin het GKG en de RES elkaar kunnen versterken. In dit verslag zullen we een beknopte samenvatting geven van deze presentaties.

Omdat het GKG een community is, die samen werkt aan de opgaven in de regio, werden de deelnemers ook zelf aan het werk gezet. Aan de hand van vier informatiebladen over Windmolens, Zonneparken, Restwarmte en Geothermie zijn de deelnemers in twee groepen aan de slag gegaan met het verzamelen van mogelijk waardevolle informatiebronnen. Vol enthousiasme kwamen er vele bronnen op tafel. Het resultaat van deze workshop kunt in dit verslag terug vinden.

De Regionale Energiestrategie

Sjaak Schuit van de werkgroep Elektriciteit van de RES-regio Groningen gaf met zijn presentatie inzicht de opgaven en data problematiek van de werkgroepen. In het kader van het klimaatakkoord moeten alle RES Regio's, waar de provincie Groningen één van is, voor 1 juni 2020 een concept RES inleveren. In deze concept RES geven ze aan wat in de regio mogelijk is op het gebied van energietransitie. Dit zal vervolgens worden gebruikt om de lusten en lasten van de energiestrategie over Nederland te verdelen. In Groningen verzamelen de werkgroepen Elektriciteit, Ruimte, Warmte en Draagvlak de benodigde gegevens voor het concept RES. Met deze gegevens kan de RES-stuurgroep uiteindelijk samen met de politiek het "Gronings bod" voor het Nationaal Programma RES (NP-RES) samenstellen.

Voor het concept RES zijn er veel gegevens nodig over de huidige situatie, wat er zit aan te komen en wat de ambities en daardoor toekomstige vraag zal zijn van gemeenten, provincies en waterschappen. Op basis van deze informatie zal er vervolgens een vergelijking worden gemaakt tussen de toekomstplannen en het aanbod en welke scenario's hierin mogelijk zijn.

Het verzamelen van deze gegevens kent echter nog vele haken en ogen. De data geleverd vanuit landelijke bronnen en het Nationaal Programma RES blijken verschillende aantallen te geven en zijn verre van eenduidig in het beeld dat het van de regio geeft. Om die reden wil RES Groningen een eigen RES database opbouwen met ontwikkelingen van zon en wind in de komende jaren en samenwerken met de gemeentes om hier aanvullende informatie op te halen en deze bronnen voor de toekomst te waarborgen.

Op deze manier zullen de werkgroepen uiteindelijk een beter beeld kunnen geven aan de stuurgroep en zal er een beter onderbouwd voorstel gestuurd kunnen worden naar het NP-RES.

Het Gegevensknooppunt Groningen

In het GKG bevinden zich al meerdere initiatieven voor het in kaart brengen van vraag en aanbod van energie en de mogelijke beperkingen. Voor de Kenniskring Energietransitie zijn er de afgelopen tijd door het GKG Datalab verschillende kaarten gemaakt, welke nu in de GKG-webomgeving te vinden

zijn. Zo zijn er kaarten te vinden over riothermie, de ligging van verschillende energienetwerken, kleinverbruik van energie en gas, potentie voor zonnepanelen op daken en overzicht van huidige bronnen van elektriciteit en warmte.

Ron Wardenier van Provincie Groningen presenteerde vervolgens ook de kaarten, die voor een beperkte groep beschikbaar zijn. Hieronder vallen onder andere kaarten over geplande zonne- en windparken en parken die nog in vroege verkenningsfase zitten. Met deze kaarten kunnen bepaalde groepen een beter inzicht krijgen in de vaak nog niet openbare plannen van gemeenten in de provincie Groningen.

Ook zal er binnenkort een dashboard worden gepubliceerd waarop de huidige energielabels van kantoorpanden in kaart wordt gebracht. Jasper Roest van waterschap Hunze en Aa's liet alvast een eerste versie van dit dashboard zien, waarmee gemeentes inzicht krijgen in welke kantoorpanden in hun gemeente voldoen aan de norm van een energielabel van C of lager in 2023 en A of lager in 2030.

Naast deze gepresenteerde informatieproducten zullen er in de toekomst nog meer kaarten beschikbaar komen, die vragen vanuit de Kenniskring Energietransitie zullen beantwoorden.

Het GKG en de RES? Twee werelden of complementaire kansen?

Een belangrijke bron voor de RES zijn de data van het NP-RES. Deze data worden tweemaal per jaar geüpdatet en geleverd aan alle RES-regio's. Quinten Dengerink van Geon presenteerde een vergelijking van de data die vanuit het NP-RES zijn geleverd en de data die op dit moment in het gegevensknooppunt staan.

Hieruit kon worden geconcludeerd, dat de het GKG zich onderscheidt in een goed overzicht in lokale en regionale plannen van energieaanbod, waarbij de NP-RES juist erg sterk is in de prognoses van de energievraag op basis van bevolkingsontwikkeling. Op het gebied van potentie en beperkingen geeft het GKG meer inzicht in de infrastructuur, waar het NP-RES weer een beter inzicht geeft in de potentie en beperkingen van wind en zon energie. Als laatste is er ook een belangrijk verschil in schaal. Waar de NP-RES veel informatie geeft op basis van landelijke opgaves en dit presenteert op regionaal en gemeentelijk niveau, sluit het GKG meer aan bij regionale vragen en presenteert deze op lokaal niveau en waar mogelijk zelf met exacte locaties.

Al bij al zijn er juist veel kansen waar een combinatie van NP-RES en GKG elkaar juist kan versterken. Vaak kan het GKG dienen als een gedetailleerdere uitwerking van de data van de NP-RES en kan ze de landelijke vragen oplossen met lokale inzichten. Om deze reden is er in deze workshop ook verder gekeken naar de het verder benutten van deze lokale kennis, om zo het lokale inzicht beter te benutten.

Aan de slag, lokale kansen met lokale data

In de workshop werden de deelnemers verdeeld in twee groepen. Deze groepen zijn aan de slag gegaan met drie onderwerpen: zonne-energie, geothermie en beperkingen voor windenergie. Het onderwerp over riothermie kwam te vervallen omdat deze minder relevantie heeft voor de RES.

Beperkingen van windenergie

De groep die aan de slag ging met de beperkingen van windenergie kreeg de vraag mee om te brainstormen over op welke manier de beperkingen kaart van de NP-RES verbeterd kon worden met lokale data. Er zijn namelijk geluiden dat deze kaarten wel heel veel ruimte open laten in Groningen, terwijl er in werkelijkheid veel meer restricties zijn.

De groep kwam met de volgende punten om naar te kijken:

- Flora en Fauna, waaronder vliegroutes van vogels;
- Waardevolle cultuurlandschappen;
- Beperkingen ondergrond (o.a. pers- en gasleidingen);
- Strategische buisleidingen;
- Provinciaal/gemeentelijk beleid: waar wordt toegestaan en waar wordt gestimuleerd/beperkt;
- Geluidseffecten;
- Hoogspanning dat al in aanbouw is.

Daarnaast is het ook goed om te kijken waar kleine windmolens (kunnen) worden vervangen door grotere windmolens en wat hier de effecten van zijn.

Potentie van zonnepanelen

Van de grote zonneparken is op dit moment al redelijk veel bekend. Onder andere via de subsidieregeling van SDE en de provincie is hier een goed overzicht van. Echter van de kleinere zonneparken en zonnepanelen op daken is nog weinig bekend. Aan de groep is de vraag gesteld hoe enerzijds in kaart kan worden gebracht waar deze te vinden zijn en anderzijds hoe men de potentie van zon op dak in kaart kan brengen.

Voor het in kaart brengen van de huidige zonnepanelen werd in verschillende varianten geopperd om samen in op te trekken. Door bijvoorbeeld via NEO zonatlas (een commerciële partij) de gegevens in te kopen voor de gehele provincie, maar het gezamenlijk inwinnen met een vliegtuigje en eenmalig laten analyseren voor alle aangesloten partijen van het GKG werd ook genoemd. Daarnaast werd de kanttekening geplaatst dat niet alle zonneprojecten worden aangemeld bij de SDE, en dit bestand dus ook niet compleet is.

De tweede vraag over de potentie van zon op dak leverde een aanzienlijke lijst op.

Het in kaart brengen van grote bedrijventerreinen, boerenschuren, utiliteitsbouw en sportkantines zouden bijvoorbeeld goed inzicht geven in de potentie van locaties voor zon op dak. Echter na enige brainstorm kwam men tot de conclusie dat de snelste slag het in kaart brengen van het dakoppervlak op basis van BAG de meeste potentie had. Hiermee zou men het snelst deze potentie naar boven kunnen halen.

Verder werd aangeraden om te gaan kijken naar de combinatie met de opgave voor asbestdaken. Bij de vervanging van deze daken kan mogelijk ook de installatie van zonnepanelen worden meegenomen. Ook inzicht in de verbouwingsplannen van woningcorporaties biedt inzicht in de kansen voor zon op het dak in de komende jaren.

Daarnaast werd ook geopperd dat het zinnig is om inzicht te hebben in verouderde zonneparken. Voor de oudste zonneparken is het namelijk rendabel om de oude panelen te vervangen voor de nieuwste zonnepanelen. De energie die hier extra mee opgewekt kan worden zou ook mee kunnen worden genomen in bijvoorbeeld de RES.

Hoe nu verder?

Al bij al kwamen er in de sessies vele ideeën naar voren, die zeker nuttig kunnen zijn voor de energiestrategieën van de betrokken partijen alsook voor de uitwerking van de RES. De resultaten van deze workshop zullen daarom in het GKG Datalab worden behandeld en zal er worden gekeken hoe met deze inzichten de vragen van de kenniskring beter kunnen worden beantwoord. Verder zullen deze resultaten ook worden teruggekoppeld aan de kenniskring Energietransitie en wordt er gekeken welke van deze onderwerpen mee kunnen worden genomen in de volgende ronde van het

GKG. Hierbij zal uitdrukkelijk worden gekeken naar de relaties met de RES en hoe het GKG en de RES elkaar in de toekomst kunnen versterken.